

națiunii moderne, și începutul celui următor, al Unirii, formează subiectul pentru capitolele șapte și opt ale lucrării. În capitole separate sunt tratate cele două părți ale fostei provincii: Banatul iugoslav/sârbesc și Banatului românesc. Capitolele 12 și 13 evidențiază experiența comunistă, de o parte și de cealaltă a Dunării și, evident, căderea regimului comunist inițiată prin mișcarea de la Timișoara de la începutul lunii decembrie a anului 1989. Perioada post-decembristă, a democrației pentru Banatul românesc, a războiului pentru cel sârbesc precum și evoluția relațiilor dintre cele două țări este analizată în cadrul ultimului capitol.

Istoria unei provincii cu frontiere contestate, divizată în două, puzzle de etnii și religii, nu este ușor de surprins, de aceea volumul prezent poate fi punct de pornire al cunoașterii Banatului.

Livia Magina

Conferințele de vară de la Telciu, ediția I, Telciu, 20–21 iulie 2012: *Incluși și excluși. Problema identitară în epocile modernă și contemporană*/ Telciu Summer Conferences. First Edition, Telciu, July 20 to 21, 2012. *Included and Excluded. The Identity Issue During the Modern and Contemporary Times*, editor Valer Simion Cosma, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2013, 350 p.

În vara anului 2012 a avut loc o manifestare științifică mai puțin obișnuită: Conferințele de vară de la Telciu. Nu faptul că într-o comună a fost organizată o conferință științifică a fost neobișnuit, ci conținutul, participanții, nivelul. De regulă, dacă într-o comună nu se află un centru al vreunei universități (ca de exemplu la Arcalia) sau vreun centru de conferințe bine dotat (ca la Mălâncrav sau Turnișor), atunci asemenea manifestări au ceva de “fiii satului”, un nivel sentimental-folclorist, unde toată lumea așteaptă mâncarea și băutura gratuită de la sfârșitul zilei. Conferințele de la Telciu n-au fost și nu sunt – între timp manifestarea a ajuns la cea de-a treia ediție – un exercițiu ascetic, însă, spre deosebire de multele manifestări “de mare anvergură” aici chiar este timp pentru prezentare și discuții într-o atmosferă destinsă și, poate chiar de aceea, propice dezbaterilor serioase.

Cum în mediile universitare autohtone există prejudecăți față de locuri neconvenționale, iar goana după puncte îi oprește pe mulți universitari să participe la conferințe aflate la debut, majoritatea participanților au fost doctoranzi. Publicarea comunicărilor sau cel puțin a majorității lor într-un volum de studii apărut la editura EIKON, recunoscută CNCIS, le conferă participanților puncte în drumul lor spre carieră, fie spre cea de universitar, cercetător, muzeolog sau profesor, fie spre cea de forță de muncă supracalificată, adică ceea ce-i așteaptă pe majoritatea doctoranzilor după susținerea tezei, indiferent de calitatea acesteia. Dar publicarea lucrărilor permite și o privire asupra viitorului cercetării istorice, fără a trage însă concluzii generalizatoare.

Tema conferinței: *Incluși și excluși. Problema identitară în epocile modernă și contemporană* permite o gamă largă de abordări. Mai ales doctoranzii au ales abordări și teme mai puțin convenționale, legate de dialectica includerii și excluderii în construcția identităților individuale și colective.

Cadrele universitare au abordat tema din perspectiva identității colective, construcția națională (Simona Nicoară, Toader Nicoară: *Reperle identității naționale*) și cea a refugiaților în contextul orașului premodern (Enikő Rüz-Fogarasi: *Excluși sau incluși. Unitarieni polonezi în Transilvania*). Dacă în primul caz avem de-a face cu o temă consacrată într-o abordare clasică, în cel de-al caz a fost abordat un subiect mai puțin cunoscut din istoria Transilvaniei și a Clujului (lucrarea clasică în domeniu aparține lui Janusz Tazbir).

În cazul doctoranzilor subiectele au fost cele consacrate, însă abordările au fost în majoritatea cazurilor inedite. Astfel, majoritatea lor au abordat includerea și excluderea în construcția identității colective, de regulă a celei naționale: rolul muzicii și al muzicologiei în construcția națională (Theodor Constantiniu: *Unitate în diversitate: rolul folclorului în construcția statului modern*; Otilia Constantinescu: *Compozitorul român ca intelectual în Transilvania interbelică. Reprezentări ale națiunii prin cultură muzicală*) și, înrudit cu această tematică, și contribuția organizatorului Conferințelor de la Telciu, Valer Simion Cosma, *Preotul "folclorist": de la combaterea "superstițiilor" la culegerea folclorului. Studiu de caz: Simion Florea Marian*. Cele trei lucrări au în comun analiza dificultăților în instrumentalizarea patrimoniului, a excluderii și includerii prin interpretări și reinterpretări în funcție de necesitățile politice și ideologice ale epocii. O abordare inedită găsim în studiul lui Gheorghe Negustor, *Calea exclușilor spre includere. Marele Război și problema reabilitării condamnaților în Regatul României*, în care problema excluderii/includerii căpăta dimensiuni existențiale, în sensul cel mai elementar al termenului. Tema clasică a formării identității naționale este abordată într-o manieră convențională de Oana Elena Badea în studiul ei *Comuniune națională în cadrul serbării jubiliare ale "Astrei" de la Blaj*. Studiul lui Mihai Teodor Nicoară, *Crucificarea României. Ateismul militant în comunismul românesc (1945–1959)* tratează schimbarea radicală a identității unei țări prin excluderea dimensiunii religioase.

Un alt grup de studii abordează o formă mai puțin convențională a identității de grup, apartenența la marginali, fie în contextul vieții urbane moderne (Oliviu Cristian Gaidoș: *Marginali în societatea lugojeană în perioada 1922–1932, oglindiți în ziarul "Răsunetul"*), fie în contextul luptei anticomuniste (Bogdan Vlad Vătavu: *"Bandiți" sau partizani în România comunistă? Cazul Teodor Șuşman*).

Felician Velimirovici analizează o identitate trans-națională, construită pe dihotomia ei/noi și o viziune maniheistă, Islamul politic: *"Noi vs. Ei": Islamul politic ca și construct cultural*.

Construcția identității individuale este abordată în trei studii: identitatea individuală ca ideal pentru o societate colectivă (Ioana Cozma: *Mitrea Cocor sau devenirea omului nou*), trăirea concretă a condiției de exclus (Ioana Manta-Cosma: *A fi scriitor evreu în România anilor 1937–1944. Identitatea narativă construită în jurnalul lui Emil Dorian*) și construirea identității individuale într-o epocă ostilă individului și individualității (Nicolae Bosbiciu: *Identitate creatoare, socială și politică în corespondența și memorialistica lui Mihail Afanasievici Bulgakov*).

Toate studiile au și variantă în limba engleză, ceea ce ar putea asigura cărții o circulație internațională. În ce măsură aceste studii ne îndreptătesc să privim viitorul cercetării istorice din România cu optimism, rămâne de văzut. Multe fiind scrise la începutul doctoratului, au inerente stângăcii, dar conțin și promisiunea unor lucrări

care vor pune teme clasice într-o lumină nouă și metodic perfecționată, în măsura în care procesul “Bologna” cu a sa obsesie a lucrului făcut în viteză o permite.

Edit Szegedi

Volker Wollmann, *Patrimoniul preindustrial și industrial în România*, vol. III, Ed. Honterus, Sibiu, 2012, 436 p.

Tema patrimoniului are abordări puține și răzlețe în peisajul istoriografic recent românesc și cu atât mai firave sunt abordările punctuale despre patrimoniul tehnic al secolelor XVIII–XX. Profesorul Volker Wollmann, care are antecedente în această privință de mai bine de patru decenii, și-a propus o abordare globală, la nivelul întregului spațiu al României, a problemelor patrimoniului industrial.

Proiectul editorial cu privire la patrimoniul preindustrial și industrial al României a fost demarat în anul 2010, când a văzut lumina tiparului cel dintâi volum. Gândit inițial doar la două volume, acest proiect se va extinde la patru sau cinci volume având în vedere aria geografică și problematica deosebit de complexă a monumentelor de patrimoniu. Profesorul Wollmann și-a definit obiectivele cercetării, metoda de lucru și instrumentarul încă de la debutul celui dintâi volum. Inventarul monumentelor tehnice din România, acum la începutul mileniului al treilea, constituie esența demersului pe care ni-l propune proiectul editorial și de cercetare mai înainte invocat. El este unul complex, în care datele statistice despre monumente sunt însoțite de o bogată documentație. Istoricul a apelat în demersul său la surse arhivistice, hărți industriale și miniere din veacul al XVIII-lea, la planuri și relevee industriale din aceeași perioadă, la relevee actuale și nu în ultimă instanță, la fotografii ale obiectivelor din sec. XIX și XX și la imagini actuale cu starea monumentelor. Tematica volumelor a fost construită pe criterii ce au structurat patrimoniul preindustrial și industrial în funcție de materia primă exploatată și utilizată în secolele XVIII–XX. Astfel, cel dintâi volum a abordat chestiuni legate de realizări tehnice cu privire la folosirea apei, a exploatării cărbunelui, a metalelor, petrolului și gazelor. Volumul al doilea, apărut în anul 2011, la aceeași prestigioasă editură Honterus, a fost structurat pe monumentele de arhitectură legate de exploatarea materialelor de construcție, a sticlei și a celor din industria textilă.

Volumul al III-lea al *Patrimoniului preindustrial și industrial în România*, pe care-l prezentăm aici, a concentrat interesul cercetării asupra monumentelor din mediul urban dar și din cel rural, destinate prelucrării casnice ori industriale a cerealelor, legumelor, fructelor, tutunului, zahărului, dar și a produselor de origine animală. Conform metodologiei experimentate deja în volumele anterioare, cercetarea istorică vizează pe de o parte monumentele industriale cu o arhitectură specifică, determinată de funcționalitatea acestora și, în egală măsură, sunt abordate chestiunile specifice ale patrimoniului tehnic mobil ce a populat aceste monumente de arhitectură industrială. Demersul profesorului Wollmann relevă pe parcursul cercetării acumulările realizate prin cercetările de teren, pe de o parte și, deopotrivă, ilustrează tematica volumului cu monumente de patrimoniu tehnic mobil, păstrate în muzee.